

Muhafazakâr Makyevelizm

Akif Emre, 21 Mayıs 2016

<http://www.yenisafak.com/yazarlar/akifemre/muhafazakar-makyevelizm-2029171>

Siyasal muhafazakârlığın batı siyaset düşüncesindeki anlamı, yeri ile Türkiye'deki muhafazakârlık çağrışımının birebir örtüşmediği varsayılır. Batıdaki siyasal bir akım olarak muhafazakârlığın tarihsel kökenleri, kendi içinde geçirdiği değişim ile Türk siyasetine yön veren muhafazakârlığın, örtüşen yanları olduğu kadar ayrışmaları da ima eder.

Ne ki, yine de sağ muhafazakâr ideoloji, modern Türk siyasetinin en başat akımlarından biri olarak müesses nizamın kurucu olmasa da, taşıyıcı unsuru oldu. Tek parti dönemi hariç tutulursa sağ, sağ muhafazakâr ve muhafazakâr diye tanımlanabilecek iktidarlar taşıyıcı işlev gördüler. Her ne kadar sistemin temel ideolojisini onlar belirlemese de muhafaza etmek, bir şekilde hayatini sürdürmek sağ ve muhafazakâr iktidarların payına düştü.

Toplumun büyük ekseriyetinin din ve kültürel aidiyetiyle olan ilişkilerinin rencide eden modernist batıcı uygulamaların müsebbibi görülen devlet partisine karşı ve yine bunun içinden çıkan sağ ve muhafazakâr muhalefet geleneğinin aslında toplumsal beklentileri belli sınırlarda karşılamak kaydıyla devlet iktidarını sürdürme misyonunu başarıyla yerine getirdikleri görülür. Buna rağmen yaslandıkları toplumsal kesimin müesses nizamla kurduğu ilişki biçimi de muhafazakârlığın sürekli muhalif konuma, politik tavra itilmesi gibi paradoksal durum söz konusu.

Muhafazakârlık bu noktada tam da batılı anlamda müesses nizamın geleneklerini muhafaza etme işlevi görecektir. Özellikle Demokrat Parti, Adalet Partisi çizgisi sağ karakteri baskın elitist bir muhafazakârlıktır. Olanca popülüst muhafazakâr görüntüye ve belagate rağmen temelde toplumsal talepleri minimum düzeyde siyasete aktaran, başka ifade ile toplumsal talepler karşısında baraj işlevi gören, ilke ve inkılâpların hayatini sürdüren akımlar oldu.

Daha sonraki ayrışmalar ve muhafazakârlığın toplumsal tabanla daha yaygın temasa geçmesi Türkiyedeki toplumsal hareketlilik ve dönüşümden bağımsız değildir. Bu süreçte her yeni iktidar döneminde değişen, ortaya çıkan figürlerle birlikte muhafazakârlığın tonu artacaktır.

Bugün Türkiye siyasal anlamda muhafazakârlığın da önemli ölçüde dönüşüm geçirdiği gibi toplumun dini referanslarla ilişki biçimi de farklılaşmış, adeta piramidin tersine döndüğü bir süreç yaşanmaktadır. Batılılaşma adına toplum mühendisliği uygulanırken buna direnen muhafazakâr kesim, derin sükûnetin siyasal karşılığını aldığı söylenebilir. Buna karşın hem toplumun sekülerleşmesi hızlanırken muhafazakâr dalga da resmi boyut kazanacaktır. Bu noktada ortaya çıkan muhafazakârların sekülerleşmesi henüz yeterince kavranabilmiş değil.

Toplum önemli ölçüde muhafazakar karakterini korurken, bu durum, dini muhtevayı, dini düşünüş ve yaşayış biçiminin canlı tutulması anlamına gelmemekte, dini geleneksel göstergelerle, seküler değerlerin, seküler dünya görüşünün bir arada sentezlenmesi gibi bir çelişik durum ortaya çıkmaktadır. Bu sentez sadece siyaset yapma biçimi olarak değil bizzat siyasetin de, siyasetten beslenen toplumsalın din ile kurduğu ilişkinin sekülerleşmesi ile alakalıdır. Laikçilikle meydanlarda direnen insanların bir hayat tarzı, düşünce formu olarak sekülerleşmesi müesses nizam adına başarı hanesine yazılmalıdır. Tam bu noktada rengi daha da koyulaşan bir muhafazakâr siyaset söz konusudur.

Sağ muhafazakar siyasetçilerin bir kaç popülist söylem dışında dini, kültürel referans sistemlerine başvurmaya fazla ihtiyaçları yoktu. Hem yeni neslin siyasi kültürü (AK Partili siyasetçilerin beslendiği siyaset geleneği ve toplumsal tabanları buna iyi bir örnektir) hem toplumsal talepler en azından kültürel kodların siyaset diline ve de uygulamalarında daha baskın olmaya başlaması kaçınılmazdı. Ne var ki tam bu noktada kaçınılmaz yol ayrımı, daha doğrusu açmazla karşı karşıya kalıyor siyaset.

Bir yanda iktidar ve diğer tarafta beklentiler hayli yüksek tutulan normlar. İktidar doğasında barındırdığı ilişkilerinin pragmatist yapısı, iktidarda kaldığı sürece toplumsal talepleri karşılama gerekçesi zamanla aracı acilleştiren amaca dönüşüyor.. Siyasi değerlendirmeler, muhafazakârlığın ideolojisi bu bağlamda mevcut iktidarın siyasal kritiğini bir yana tutarsak sadece muhafazakâr söylem ve güç ilişkisinin meşrulaştırılması formu üzerinde konuşmak bile önemli ipuçları verebilir.

Siyaseti her şeyin üstünde, kutsanmış bir devlet iktidarı adına kutsal olanın söylem düzeyinde devreye sokulması, mahiyeti itibariyle sağ – muhafazakârlıktan daha derin sonuçlara yol açması artık farkedilmiyor, farkedilse bile görmezden gelinebiliyor. Farkedilmeyen, görmezden gelinen husus ise büyük ve muhayyel hedefler göstererek konunun mutlaklaştırılması ve bunun elde tutulması için de temel değerlerin gerektiğinde ertelenmesi tehlikesidir. Ve sürecin devamında da değerlerin iptaline gidileceği/sonuçlanacağı farkedilmemesi hali... Bu durum sanılanın aksine sadece siyasal alandan ibaret kalmaz; güç ilişkisinin olduğu tüm hayatı, özellikle sosyoekonomik alanda belirginleşir. Ekonominin hala devletle bağımlı olması ise tüm süreçte siyaseti devreye sokuyor.

Madem siyaset bu denli yüce hedeflerin taşıyıcı mekanizması ise, işleyişteki arızaların görmezden gelinmesi, mazur görülmesi ve zamanla makulleşmesi kaçınılmaz bir zaaf olarak tezahür edecektir.

Bunun için geliştirilen argümanlar, temelde muhafazakâr sağ siyasetin tipik reflekslerini göstererek bir tür muhafazakar Makyavelizm'e dönüşecektir. Muhayyel bir hedef adına, tarihin, insanın,

değerlerin üstünde tutulan siyasetin ve dolayısıyla onun davranış kodlarının içselleştirilmesi ahlakı da araçsallaştıracaktır.

Çürütücü bir siyaset tarzı olarak sağ ve muhafazakârlık statükonun en önemli koruyucu ve yaşatıcı dinamiği değil, aynı zamanda sistemin, kapitalist ilişki biçimlerinin büyük atılımlar yapmasına da öncülük eder. Batı tarzı muhafazakâr iktidarların bu yöndeki devir açan işlevleri ile Türkiye’de daha çok baskıların kaldırılması ile birlikte gelen ya da perdelenen sistem içi dönüşümlerin siyasal aktörlerine bakıldığında şaşırtıcı benzerlikler görülecektir.

Muhafazakâr Makyavelizm, sadece sistemi yaşatmak için değerleri araçsallaştırmakla kalmaz, doğal sonucu olarak değerleri çürütür.

Toplumla barışık siyaset ve siyasetçinin en büyük düşmanı muhafazakâr Makyavelizm tuzağına düşmektir.